1 ཚན་རིག།

ཉེ་དུས་དབྱིན་ཡུལ་གྱི་ཚན་རིག་པ་འགས་སེམས་ནད་ཀྱི་དཀའ་ངལ་དང་དེའི་བཅོས་ཐབས་ཆེད་ལོ་རེའི་འགྲོ་གྲོན་སྐོར་ཉམས་ཞིབ་ཅིག་བྱས་པ་དང་ཁོང་ཚོས་སྙན་ཐོའ་ནང་བཤད་དོན་ལྟར་ན། དུས་ ིཐོག་ཉམས་ཞིབ་དང་ཐབས་ལམ་གསར་གཏོད་མ་ཐུབ་ཚེ་མི་རིང་བར་སེམས་ངལ་དང་དྲན་ཉམས་སོགས་སེམས་ནད་ཀྱི་དཀའ་ངལ་སྟངས་འཛིན་མི་ཐུབ་པ་འགྱུར་རྒྱུ་ཡིན་ལུགས་བཤད་ཡོད། སེམས་ནད་བཅོས་ཐབས་ཆེད་དབྱིན་ཡུལ་ཁོ་ནས་ལོ་རེར་ཨ་སྒོར་ཐེར་འབུལ་བརྒྱ་དང་བདུན་ཅུ་ལྷག་གཏོང་གི་ཡོད་ནའང་བཅོས་ཐབས་ཡར་རྒྱས་ཆེད་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་མ་དངུལ་ཉུང་ངུ་ལས་གཏོང་གི་མེད་པ་བཤད་ཡོད།
ཁོང་ཚོའི་ཟེར་དོན་ལྟར་ན། སེམས་ནད་བཅོས་ཐབས་
ལས་འགྲོ་གྲོན་ཆེ་བའི་ནད་གཞི་ཞིག་འཛམ་གླིང་ཐོག་མེད་པ་མ་ཟད་མི་འབོར་མང་ཤོས་ལ་ཁྱབ་ཆེ་ཤོས་ཡིན་པའི་ནད་གཞི་ཡང་སེམས་ནད་རིགས་ཆགས་ཡོད། ཁོང་ཚོའི་རོབ་ཚོད་བྱས་པ་ལྟར་ན་འཛམ་གླིང་ནང་ནར་སོན་པའི་མི་འབོར་ཁྲོད་གསུམ་ཆ་གཅིག་ལ་རིམ་པ་འདྲ་མིན་གྱི་སེམས་ནད་ཡོད་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་ལོ་ན་རྒན་པའི་ནང་ཚད་གཞི་དེ་བས་མཐོ་བ་བཤད་ཡོད། སྤྱི་ལོ་

༢༠༡༠ ལོར་དབྱིན་ཡུལ་ཁོ་ནའི་
ནང་སེམས་ནད་ཅན་གྱི་ནད་པ་
ས་ཡ་བཞི་བཅུ་ཞེ་ལྔ་ཙམ་ཡོད་
པ་དང་། དེ་དག་ཁྲོད་གཙོ་བོ་
སེམས་རྒོད་པ། ཡིད་མུག དེ་བཞིན་
མཐའ་གཉིས་འཁྲུག་སྐྱོན་སོགས་
ཀྱི་སེམས་ནད་ཁག་ཆགས་
ཡོད། སྤྱིར་སྨན་རིན་དང་
གསོ་ཐབས། དེ་བཞིན་
ནད་པ་རང་ཉིད་དང་
ནད་གཡོག་བཅས་ཀྱི་
དུས་ཚོད་བཅས་ལ་བསམ་ན་འགྲོ་གྲོན་ཆེ་ཤོས་ཡིན་པའི་ནད་གཞི་ཕལ་ཆེ་བ་སེམས་ནད་རིགས་ཆགས་ཡོད།
སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོར་ཉམས་ཞིབ་སྙན་ཐོ་ཞིག་གི་ནང་ཡོ་
རོབ་གླིང་ཆེན་ནང་ལོ་དེའི་སེམས་ནད་བཅོས་ཐབས་ཆེད་ཨ་སྒོར་

ཁྲག་ཁྲིག་ཆེན་པོ་གཅིག་ཙམ་བཏང་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྨན་གྱི་བཟོ་གྲྭ་སྒེར་བདག་ཅན་མང་པོ་ཞིག་གིས་སེམས་ནད་བཅོས་ཐབས་གོང་འཕེལ་ཆེད་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་མ་དངུལ་མཚམས་འཇོག་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། དེ་ཡང་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་གོམ་པ་ཚད་ཅན་ལས་སྤོ་མ་ཐུབ་པས་ཁེ་འབབ་ཉུང་ངུ་ལས་ཡོང་ཁུངས་མེད་པས་ཡིན་འདུག དེ་བཞིན་གཞུང་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་དོ་སྣང་དེ་ཙམ་མེད་པ་དང་སེམས་ནད་ཉམས་ཞིབ་ཆེད་མ་དངུལ་ཉུང་ངུ་ལས་གཏོང་གི་མེད། དཔེར་ན། དབྱིན་ཡུལ་ནང་སྐྲན་ནད་ཉམས་ཞིབ་ཆེད་ལོ་རེར་ཨ་སྒོར་ས་ཡ་དྲུག་བརྒྱ་ཙམ་གཏོང་གི་ཡོད་ནའང་སེམས་ནད་ཉམས་ཞིབ་ཆེད་ཨ་སྒོར་ས་ཡ་ལྔ་བཅུ་ལས་གཏོང་གི་མེད་པས་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཆགས་ཡོད།
སེམས་ཁམས་སྨན་པ་དང་ཚན་རིག་པ་ཚོས་སེམས་ནད་
བཅོས་ཐབས་ལེགས་བཅོས་ཆེད་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་མ་དངུལ་མང་
ཙམ་དགོས་པ་དང་གཞུང་སྒེར་གཉིས་ཀྱི་ངོས་ནས་ནད་གཞི་འདིའི་
གཞི་རྒྱ་དང་ཉེན་ཚབ་ངོས་ཟིན་ཐུབ་དགོས་པའི་རེ་བ་དང་འབོད་
སྐུལ་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

ཚན་རིག།

༄༅། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་པར་སྐྲུན་ཞུས། སྤྱིའི་འདོན་ཐེངས་ ༡༥། ༢༠༡༣།༨།༡ སྒོར་ ༡༠།

སེམས་ནད་ཀྱི་དཀའ་ངལ།

ཝོ་སོ་ཊོག་ Vostok མཚོ་ཞེས་པ་ནི་
སའི་གོ་ལའི་ལྷོ་སྣེར་ཆགས་པའི་མཚོ་ཞིག་
དང་ལོ་ངོ་ས་ཡ་བཅོ་ལྔའི་ཡར་སྔོན་ནས་ད་
བར་འཁྱག་རོམ་གྱི་འོག་ཏུ་སྦས་པའི་མཚོ་ཞིག་
ཡིན། འཁྱག་རོམ་གྱི་མཐུག་ཚད་ཕི་ཊ་ཆིག་ཁྲི་
ཉིས་སྟོང་ཙམ་ཡོད་པས་དེའི་འོག་ཏུ་གནས་པའི་
ཁོར་ཡུག་ནི་ཤིན་ཏུ་གྲང་ངར་དང་གནོན་ཤགས་
ཆེ་བའི་ཁོར་ཡུག་ཅིག་ཡིན་སྟབས་ཚན་རིག་པ་
ཚོས་ད་བར་གནས་དེར་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་རིགས་གནས་མི་སྲིད་པའི་ཚོད་དཔག་བྱས་ཡོད་པ་རེད།
འོན་ཀྱང་སྔ་ལོ་ནས་ཨུ་རུ་སུའི་ཚན་རིག་པ་འགས་འཁྱག་པ་དྲུས་ནས་དེར་བརྟག་དཔྱད་བྱེད་
སྐབས་སྲོག་ཆགས་མི་འདྲ་བ་སུམ་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་ལྷག་གི་ཌེ་ཨེན་ཨེ་རྙེད་ཡོད་པ་ལས་དེ་དག་ཕལ་ཆེ་བ་ཕྲ་འབུ་ཆུང་ངུའི་རིགས་ཡིནའང་དེ་མིན་གྱི་ཕྲ་ཕུང་གཅིག་ལྡན་དང་ཕྲ་ཕུང་མང་ལྡན་གྱི་སྲོག་ཆགས་རིགས་ཀྱང་ཡོད་པ་རྙེད་ཡོད། གནས་ཚུལ་འདིའི་ཐོག་ནས་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་པ་ཞིག་ནི་ཤིན་ཏུ་དཀའ་ཚེགས་ཅན་གྱི་ཁོར་ཡུག་གི་ནང་དུའང་ཚེ་སྲོག་གི་འགྲོ་བ་ཡོང་ཐུབ་པས་ཉི་མའི་ཁྱིམ་བརྒྱུད་ཀྱི་གཟའ་གླིང་གཞན་དང་། དེའི་ཕྱི་རོལ་གྱི་གླིང་དག་གི་ནང་དུ་ཚེ་སྲོག་གི་དཔལ་ཡོན་རྙེད་སྲིད་པའི་རེ་བ་ཆེ་རུ་ཕྱིན་ཡོད།
མཚོ་འདི་ནི་གོ་ལའི་ལྷོ་སྣེ་ཨན་ཊར་ཊི་ཀའི་གླིང་ཆེན་ནང་འཁྱག་རོམ་གྱི་འོག་ཏུ་ཡོད་པ་ཞིག་དང་
གཞུང་ལ་མེ་ལི་བརྒྱ་དང་དྲུག་ཅུ་དང་འཕྲེད་ལ་མེ་ལི་སུམ་བཅུ་ལྷག་ཡོད། མཚོ་འདིའི་ནང་གནས་པའི་སྲོག་ཆགས་དང་གོ་ལའི་སྟེང་ངོས་སུ་ཡོད་པའི་སྲོག་ཆགས་བར་འབྲེལ་བ་ཆད་ནས་ད་བར་ལོ་ས་ཡ་བཅོ་ལྔ་ཙམ་
ཕྱིན་ཡོད་ནའང་དེར་གནས་པའི་སྲོག་ཆགས་ཕལ་ཆེ་བ་ད་ཆ་གོ་ལའི་ཐོག་མཐོང་ཆོས་སུ་ཡོད་པའི་ཕྲ་འབུ་
རིགས་དང་གཅིག་མཚུངས་ཆགས་ཡོད། དེར་བརྟེན་དཀའ་ཚེགས་ཅན་གྱི་མུན་ནག་གི་ཁོར་ཡུག་དེའི་ནང་
ད་བར་ལོ་ཡུན་འདི་དག་རིང་ཁོང་ཚོ་འཚོ་གནས་ཐུབ་པ་ནི་བློ་ཡུལ་དུ་ཤོང་དཀའ་བ་ཞིག་རེད།
ལོ་ངོ་ས་ཡ་སུམ་ཅུ་སོ་ལྔའི་སྔོན་དུ་མཚོ་འདིའི་དར་ཁ་ཕྱེས་ནས་ཡོད་པ་མ་ཟད་མཐའ་འཁོར་དུ་
ནགས་ཚལ་གྱི་ཁེངས་པའི་ཁོར་ཡུག་ཡོད་པ་འདོད་ཀྱི་ཡོད།

ལྷོ་སྣེའི་འཁྱག་འོག་ཏུ་སྦས་པའི་ཚེ་སྲོག ཀླད་པ།ཤེས་ཡོན་མི་སྣ་ཚོས་ཤེས་དགོས་པའི་ཀླད་པའི་གནས་ཚུལ་དགུ།

༡ ཀླད་པ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དབང་པོ་ཞིག་རེད།
ཀླད་པར་འཚོ་གནས་ཆེད་སྐུལ་རྐྱེན་དང་འབྲེལ་མཐུད་
དགོས་ཀྱི་ཡོད། ཀླད་པ་གཞན་ལ་འབྲེལ་བ་མེད་པ་དང་
གནས་ཚུལ་གསར་པ་གདོང་ལེན་བྱེད་མི་དགོས་པའི་ཀླད་པ་དེ་
རིམ་བཞིན་ཟད་འགྱུར་གྱིས་མཐར་ཤི་འགྲོ་བ་ཡིན། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ང་ཚོའི་ཀླད་པ་འདི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཀླད་པ་ཟེར་བ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འབྲེལ་མཐུད་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་ཚོར་བཟང་བ་དང་ཀླད་པའི་མཉེན་ཆ། དེ་བཞིན་གནས་ཚུལ་སྦྱོང་བརྡར་བྱེད་པའི་ནུས་པ་ཡོང་གི་ཡོད། ཤེས་ཡོན་པ་ཚོས་ཤེས་དགོས་པའི་དེ་མིན་གནས་ཚུལ་གཞན་ནི།
༢ ང་ཚོར་ཀླད་པ་གཞོགས་ཕྱེད་གཉིས་དང་དེ་སོ་སོར་ཐུན་མིན་གྱི་བྱ་ལས་ཡོད།
༣ ལོ་ན་ཉི་ཤ་བར་ཀླད་པ་འཚར་ལོངས་བྱེད་པ་དང་ཆུང་དུས་གང་ཡང་སློབ་ཐུབ།
༤ མངོན་འགྱུར་དང་མངོན་འགྱུར་མ་ཡིན་པའི་ཀླད་པའི་བྱེད་ལས་གཉིས་ཡོད་པ་དང་དེ་
གཉིས་བྱ་བ་བྱེད་པའི་མྱུར་ཚད་དང་ནུས་པ་ཐ་དད་ཡིན།
༥ ཀླད་པ་དང་། ཤེས་པ། ལུས་ཕུང་གསུམ་ཕན་ཚུན་གཅིག་ཏུ་སྦྲེལ་ནས་ཡོད་པས་དེ་
གསུམ་འཚར་ལོངས་དང་འཕྲོད་བསྟེན་ཆ་མཉམ་ཡོད་དགོས།
༦ ཀླད་པས་ཡུན་ཐུང་ཙམ་ལས་དོ་སྣང་མི་ཐུབ་པས་གནས་ཚུལ་ཞིབ་ཚགས་ཤེས་
རྟོགས་ཡོང་བར་ཐབས་ལམ་འདྲ་མིན་བརྒྱུད་བསྐྱར་ཐེངས་མང་དུ་སློབ་དགོས།
༧ སྐྲག་སྣང་དང་སེམས་ངལ་གྱིས་སློབ་གཉེར་བྱེད་པར་འགོག་རྐྱེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།
༨ ཀླད་པས་གཞན་ལ་དཔྱད་པ་བྱེད་ཀྱང་རང་ལ་དཔྱད་པ་ཕལ་ཆེར་བྱེད་ཀྱི་མེད།
༩ སློབ་ཕྲུག་ཚོར་གནད་དོན་ཞིག་རྒྱ་ཆེ་ས་ནས་སྤྱི་བཤད་བྱས་ཐོག་ཞིབ་པ་རང་ངོས་
ནས་འཚོལ་འཇུག་སྐབས་ཤེས་རྟོགས་སླ་བ་ཡོང་གི་ཡོད།

ཚན་རིག། 2

སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོའ་བོད་དང་ཨེ་མོ་རིའི་ཚན་རིག་ལས་འཆར་གྱི་ ིཟབ་སྦྱོང་དེ་བཞིན་ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༡༡ ནས་ཟླ་ ༦ ཚེས་ ༡༨ བར་རྡ་
སའི་ཉེ་འདབས་སུ་ཆགས་པའི་སཱ་རཱ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་
ཁང་དུ་གོ་སྒྲིག་ཞུས་ཡོད།
འདི་ལོ་ནི་བོད་དང་ཨེ་མོ་རིའི་ཚན་རིག་ལས་འཆར་གྱི་
སྡེ་ཚན་གཉིས་པའི་སློབ་མ་རྣམས་སློབ་ཐོན་བྱུང་བའི་ལོ་ཙམ་མ་ཟད་ལས་འཆར་འདིའི་འཕེལ་རིམ་ཁྲོད་གལ་ཆེའི་ལེའུ་ཞིག་མཇུག་རྫོགས་པའི་དུས་ཀྱང་ཡིན། ད་བར་ལས་འཆར་འདིའི་ནང་སྡེ་ཚན་གཉིས་ཀྱི་སློབ་མ་དགུ་བཅུ་ལྷག་འཛུལ་ཞུགས་གནང་ཡོད་པ་ལས་སློབ་མའི་གྲངས་དྲུག་ཅུ་ཐམ་པས་ལས་གཞི་འཇུག་སྐྱོང་ཐོག་སློབ་ཐོན་ལག་ཁྱེར་དངོས་སུ་བཞེས་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད། ལྷག་འཕྲོས་སློབ་མ་ཁག་ལས་འགའ་ཞིག་ཕྱིར་བོད་དུ་ཕྱིན་པ་དང་འགའ་ཞིག་ལས་དོན་གཞན་གྱི་རྐྱེན་པས་འཛིན་གྲྭའི་ཚོགས་ཡུན་བརྒྱ་ཆ་བདུན་བཅུ་དོན་ལྔ་ལོན་མེད་པས་ལག་ཁྱེར་ཐོབ་མེད་ཀྱང་ལོ་ཤས་རིང་འཛུལ་བཞུགས་བྱས་པ་དེའི་ཐོག་ནས་ཤེས་ཡོན་སྣ་མང་ཞིག་ལ་འབྲེལ་མཐུད་བྱེད་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་བྱུང་བ་རེད།
ཟབ་སྦྱོང་བདུན་ཕྲག་དང་པོའ་རིང་སློབ་མ་ཚོར་ཨང་རྩིས་ ིསློབ་ཁྲིད་བྱས་ཡོད། སྤྱིར་ཚན་རིག་སྤྱི་དང་ལྷག་པར་དངོས་ཁམས་རིག་པ་སློབ་གཉེར་ཚད་ལྡན་ཡོང་བར་ཨང་རྩིས་ནི་མེད་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པས་ལོ་ལྟར་བཞིན་ཟབ་སྦྱོང་དངོས་གཞིའི་སྔ་རྗེས་གང་རུང་དུ་ཨང་རྩིས་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་བཞིན་པ་ལྟར་འདི་ལོ་ཡང་ཨེ་མོ་རི་ནས་ཕེབས་པའི་དགེ་རྒན་ཞིག་དང་བོད་རིགས་དགེ་རྒན་ཞིག་ནས་རེས་མོས་ཀྱི་ཚབ་རྩིས་དང་དབྱིབས་རྩིས་ཀྱི་ནང་ཚན་དུ་གྱུར་བའི་རྩིས་ཀྱི་འགྲོ་སྟངས་མང་པོ་ཞིག་སློབ་ཁྲིད་བྱས་ཡོད། སྤྱིར་གྲྭ་བཙུན་ཚོར་ཆུང་དུས་རྩིས་རིག་ལ་གོམས་འདྲིས་མེད་པས་གོ་དོན་ཇི་བཞིན་རྟོགས་པར་དཀའ་ངལ་ཡོད་ནའང་འབད་པ་དུ་མ་བསྟེན་པ་བརྒྱུད་རྩིས་རིག་གི་འགྲོ་སྟངས་རོབ་ཙམ་ཤེས་ཡོད།
བདུན་ཕྲག་གཉིས་པ་ནས་དངོས་གཞིའི་སློབ་ཚན་འགོ་
འཛུགས་བྱས་པ་དང་ཨེ་མོ་རི་ནས་ཕེབས་པའི་དངོས་ཁམས་རིག་པའི་སློབ་དཔོན་གསུམ་གྱིས་སྐར་དཔྱད་རིག་པ་དང་ལྟོས་གྲུབ་རིག་པའི་སྐོར་སློབ་ཁྲིད་བྱས་ཡོད། སྐར་དཔྱད་རིག་པའི་ནང་གཙོ་བོ་སྐར་མ་ཞིག་གི་འཚོ་ཡུན་རིང་འཕེལ་གྲིབ་ཀྱི་འགྱུར་བ་གང་དག་བརྒྱུད་མིན་དང་། ང་ཚོའི་རང་བྱུང་ནང་མཐོང་ཆོས་སུ་གྱུར་བའི་རྩ་རྫས་འདི་དག་གང་ལས་བྱུང་མིན། དེ་བཞིན་མཐར་སྐར་མ་རྣམས་འཇིག་འགྲོ་སྐབས་རང་གི་གདོས་ཚད་ལ་བརྟེན་ནས་འཇིག་ཚུལ་

མ་འདྲ་བ་གང་དང་རྗེས་ཤལ་དངོས་པོ་གང་ཞིག་
ལྷག་མིན་སོགས་ཀྱི་སྐོར་བཤད་ཡོད། ཡང་ལྟོས་
གྲུབ་རྣམ་གཞག་ནི་སློབ་མ་ཚོས་དགའ་མོས་ཆེ་ཤོས་
བྱེད་ཡུལ་གྱི་སློབ་ཚན་ཞིག་དང་། འདིར་ལྟོས་གྲུབ་
རྣམ་གཞག་གི་བྱུང་རིམ་དང་། རྣམ་གཞག་གི་གོ་
དོན། རྣམ་གཞག་འདི་ལས་དྲངས་པའི་རིགས་པའི་
ཤུགས་རྐྱེན་གཞན་སོགས་ཀྱི་སྐོར་གླེང་ཡོད། ལྟོས་
གྲུབ་ལ་ཡང་དུས་ལྟོས་གྲུབ་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་
དུས་འགྱངས་ཀྱི་གནས་སྟངས་འབྱུང་བ་དང་། བར་
སྣང་ལྟོས་གྲུབ་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་རིང་ཚད་ཁུམ་པའམ་ཐུང་དུ་འགྲོ་བ་བཤད་ཡོད། དེ་མིན་ཁྱབ་རྒྱ་དང་དར་སྔ་ཕྱིའི་དབང་གི་དམིགས་བསལ་ལྟོས་གྲུབ་དང་ཡོངས་ཁྱབ་ལྟོས་གྲུབ་ཅེས་ལྟོས་གྲུབ་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་ཚན་པ་གཉིས་སུ་དབྱེ་ཚུལ་སྐོར་བཤད་ཡོད། ཡང་ལྟོས་གྲུབ་རྣམ་གཞག་གི་རིག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐབས་དེ་དུས་མཐོང་རིག་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་ཞིག་ཡོང་སྲིད་པའི་སྔོན་དཔག་བྱས་པ་དང་དེ་དག་ལོ་ངོ་དུ་མའི་རྗེས་སུ་དེ་བཞིན་དུ་བདེན་པ་ཡིན་པ་རྙེད་པ་སོགས་ངོ་མཚར་ཅན་གྱི་གནས་ཚུལ་རྣམས་སློབ་ཁྲིད་བྱས།
དེ་རྗེས་ཉིན་བཅུའི་རིང་སློབ་དཔོན་བཞིས་དབང་རྩའི་
ཚན་རིག་སྐོར་སློབ་ཁྲིད་བྱས་ཡོད། འདི་ལོའ་བརྗོད་གཞི་གཙོ་བོ་ ིཁག་ནི་གཏན་ཚིགས་དང་། བདག་གི་རྣམ་གཞག སྐད་བརྡ་བཅས་ཡིན་ལ་དེ་བཞིན་དུ་ཉམས་ཞིབ་འཆར་འགོད་དང་རྩོམ་འབྲི་བྱེད་ཚུལ་སྐོར་སློབ་ཁྲིད་བྱས་ཡོད། ཚན་རིག་ནང་གཏན་ཚིགས་བཤད་པའི་སྐབས་སུ་སྤྱི་ལས་བྱེ་བྲག་དཔོག་ཚུལ། དཔེར་ན། གལ་སྲིད་བོད་པ་ཚང་མ་མི་ཡིན་པ་དང་བཀྲིས་བོད་པ་ཡིན་ན། བཀྲིས་མི་ཡང་རེད་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་ཆ་རྐྱེན་ཞིག་གི་འོག་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་མིན་རྒྱ་ཆ་བརྒྱ་དཔོག་ཐུབ་པའི་གཏན་ཚིགས། ཡང་བྱེ་བྲག་ནས་སྤྱི་དཔོག་པའི་གཏན་ཚིགས་ཞེས་པ། དཔེར་ན། ད་བར་ཁྱོད་ཀྱིས་མཐོང་བའི་ངང་པ་ཚང་མ་སེར་པོ་ཡིན་ན་དེ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་འཛམ་གླིང་ན་ཡོད་པའི་ངང་པ་ཚང་མ་སེར་པོ་ཡིན་པར་དཔོག་པ་ལྟ་བུའི་གཏན་ཚིགས་དང་། གཏན་ཚིགས་འདིའི་ལམ་ནས་བདེན་དོན་བརྒྱ་ཆ་བརྒྱ་སྒྲུབ་མི་ཐུབ་ཀྱང་ངང་པ་སེར་པོ་ཡིན་པ་རྙེད་རིམ་བཞིན་ངང་པ་ཚང་མ་སེར་པོ་ཡིན་སྲིད་པའི་བདེན་དོན་དང་ཐག་ཇི་ཉེར་སྐྱོད་ཐུབ་པ་ཞིག་རེད།
སྐད་བརྡའི་སྐོར་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་སྐབས་སྐད་བརྡ་ཞེས་པ་
ཐོག་མར་བྱིའུ་ལ་སོགས་པའི་སེམས་ཅན་གཞན་ལས་བྱུང་རབས་

དང་ད་ཆ་སྐད་རིགས་བདུན་སྟོང་ཙམ་ཡོད་པ། རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་གང་དུ་སྐྱེས་པའི་བྱིས་པ་སུ་ཡིན་རུང་ཐོག་མར་སྐད་བརྡ་གང་ཡང་ཤེས་རྟོགས་བྱེད་པའི་ནུས་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡོད་པ་དང་། རིམ་བཞིན་སྐད་བརྡ་བྱེ་བྲག་ཅིག་ལ་གོམས་འདྲིས་འབྱུང་སྐབས་དེས་སྐད་བརྡ་དང་འབྲེལ་བའི་ཀླད་གནས་ཁག་ལ་དབང་སྒྱུར་བྱེད་ལུགས་སོགས་བཤད་ཡོད། དེ་བཞིན་བྱིས་པ་ཚོས་ལོ་ཚོད་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་མ་སླེབས་བར་སྨྲ་མི་ཐུབ་པ་ཡང་སྨྲ་བྱེད་ཀྱི་ཀླད་པ་འཚར་ལོངས་བྱུང་མེད་པས་ཡིན་རབས་དང་། སྤྱི་ཡོངས་ཐོག་ཟླ་བ་བཅོ་ལྔ་ཙམ་ནས་སྨྲ་འགོ་བཙུགས་ཏེ་རིམ་བཞིན་སྐད་བརྡའི་ནུས་པ་ཇི་མཐོར་འགྲོ་བ་བཤད་ཡོད། སྐད་བརྡ་དང་འབྲེལ་བའི་ཀླད་གནས་གཙོ་བོ་གཉིས་ནི་བོ་རོ་ཁ་སི་ཀླད་གནས་ (Broca’s area) དང་ཝར་ནི་ཀའི་ཀླད་གནས་ (Wernicke’s area)བཅས་ཡིན། དེ་མིན་གྲྭ་བཙུན་ཚོར་ཕྱིར་རང་དགོན་དུ་ཕེབས་ནས་
སློབ་ཁྲིད་དང་སྣེ་ཁྲིད་ཀྱི་འགན་ཁུར་ཞུ་དགོས་སྟབས་ཁོང་ཚོར་འབྲི་རྩོམ་བྱེད་ཚུལ་དང་། སྡེ་ཚན་དུ་བགོས་ནས་མཉམ་ལས་བྱེད་ཚུལ། དེ་བཞིན་ཚན་རིག་པ་ཚོས་བརྟག་དཔྱད་དངོས་གཞི་འཆར་འགོད་དང་ལག་བསྟར་བྱེད་ཚུལ་བཅས་ཀྱི་ཐད་གོ་རྟོགས་གང་ལེགས་དགོས་སྟབས་དེ་འབྲེལ་གྱི་རྩལ་རིགས་གོང་འཕེལ་ཆེད་སྦྱོང་བརྡར་དང་ཚོད་བལྟའི་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་བྱེད་འཇུག་པ་སོགས་བྱས་ཡོད།
ཟབ་སྦྱོང་གི་བདུན་མཐའ་མའི་རིང་སྐྱེ་དངོས་ཚན་རིག་
སྐོར་སློབ་ཁྲིད་བྱས་ཡོད་པ་དང་། ཨེ་མོ་རི་དང་ཉེ་འཁོར་མཐོ་སློབ་བཅས་ནས་སློབ་དགེ་གསུམ་ཕེབས་ནས་གཙོ་བོ་སྔར་འདས་པའི་ལོ་ངོ་བཞིའི་རིང་སློབ་ཁྲིད་བྱས་ཟིན་གྱི་སློབ་གཞི་ཁག་བསྐྱར་སྦྱོང་
དང་དེ་མིན་གྱི་བརྗོད་གཞི་འགའ་ཞིག་སྐོར་སློབ་ཁྲིད་བྱས་ཡོད་པ་
ལས་གཙོ་བོ་ཕྲ་ཕུང་རྣམ་གཞག་དང་། འཕེལ་འགྱུར་རྣམ་གཞག་
བཅས་སྐྱེ་དངོས་ཀྱི་སློབ་གཞི་གཙོ་ཁག་སྐོར་ཁ་སྣོན་དང་དྲན་
གསོའ་སློབ་ཁྲིད་གནང་བ་བཅས་སོ། ིབོད་དང་ཨེ་མོ་རིའི་ཚན་རིག་ལས་འཆར།

དེང་དུས་ཚན་རིག་པ་སོགས་ཤེས་ཡོན་མི་སྣ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་ཚོང་པ་དང་ཆབ་སྲིད་མཁན་ཚོས་ཀྱང་སྒོམ་སྒྲུབ་ཉམས་བྱེད་ཚུལ་དང་བྱས་ན་ཕན་ཐོགས་ཡོད་ལུགས་ཤོད་པ་ཐོས་རྒྱུ་ཡོད་ལ། སྒོམ་གྱི་ཕན་ཡོན་ལ་བརྟེན་ནས་ཚོང་པ་ཡག་པོ་ཞིག་ཇི་ལྟར་དང་དེའི་ཐོག་ནས་ཚོང་གི་ཁེ་བབ་མང་ཙམ་ཇི་ལྟར་ཐོབ་ཐུབ་མིན་སྐོར་དེབ་དང་གཏམ་བཤད་བྱེད་མཁན་མང་པོ་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད། སྒོམ་ལ་བརྟེན་ནས་ལུས་སེམས་གཉིས་ལ་ཕན་ཐོགས་དུ་མ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་དེར་རྒྱབ་གཉེར་བྱེད་པའི་བརྟག་དཔྱད་ཀྱི་དཔང་རྟགས་མང་པོ་ཞིག་རྙེད་ཡོད།
འོ་ན་སྒོམ་གྱིས་ལུས་ཁམས་ལ་ཕན་ཐོགས་བྱེད་ཚུལ་གང་ལགས་ཞེ་ན། ཐོག་མར་སྒོམ་ལ་བརྟེན་ནས་ང་ཚོའི་ཀླད་པར་འགྱུར་བ་གཏོང་གི་ཡོད། མི་ལྟ་བུའི་ཀླད་པ་ནི་དབང་རྩའི་ཕྲ་ཕུང་ཐེར་
འབུམ་བརྒྱ་ལྷག་གིས་གྲུབ་པ་ཞིག་དང་དབང་རྩའི་ཕྲ་ཕུང་དེ་ཚོ་ནི་མཛུབ་མོ་ཁྲི་སྟོང་ཡོད་པའི་ལག་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་རེད། དེ་ཡང་ཀླད་པའི་ཕྲ་ཕུང་དེ་དག་གི་སྣེ་མོར་ཡོད་པའི་མཛུབ་མོ་དེ་དག་ཕྲ་ཕུང་གཞན་གྱི་མཛུབ་མོར་སྣེ་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ནས་ཕན་ཚུན་གནས་ཚུལ་གཏོང་ལེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ལ། ཕྱིའི་ཁོར་ཡུག་གི་སྐུལ་རྐྱེན་དང་ནང་བསམ་བློའ་སྐུལ་རྐྱེན་གྱི་འོག་ཏུ་ཕྲ་ཕུང་དེ་དག་བར་འབྲེལ་ལམ་གསར་པ་སྐྲུན་ ིརིམ་བཞིན་རྙིང་པ་རྣམས་ཞིག་འགྲོ་བ་ཡིན། ཉམས་ཞིབ་མཁན་ཚོས་གནས་སྟངས་འདིར་མྱོང་བ་ལ་བརྟེན་པའི་ཀླད་པའི་མཉེན་ཆ་ཟེར་གྱི་ཡོད། མཉེན་ཆ་ཟེར་བ་ནི་སྐྱང་རྐུམ་བྱེད་པ་སྟེ་མདོན་ར་འགྱུར་ལྡོག་བྱེད་ཐུབ་པའི་དོན་ཡིན། དེར་བརྟེན་སྒོམ་གྱི་ཐོག་ནས་གོམས་འདྲིས་བསྟེན་པ་དེས་སྔར་ཡོད་རྩ་ལམ་ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་ཐུབ་པ་དང་སྙིང་རྗེ་དང་བྱམས་པ་ལྟ་བུ་གོམས་འདྲིས་རྒྱུན་རིང་བསྟེན་པ་དེས་སེམས་ཁམས་འདི་རིགས་ལྡོག་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆ་རྣམས་ཞི་བའམ་དེ་འབྲེལ་གྱི་རྩ་ལམ་བཅོམ་པར་བྱེད་ཐུབ།
སྒོམ་གྱི་ཐོག་ནས་སེམས་ངལ་དང་། སེམས་རྒོད་པ། ཡིད་མུག ཟ་འཐུང་གི་འཁྲུག་སྐྱོན་དང་དེ་མིན་སེམས་ཁམས་ཀྱི་བྱེད་ལས་མང་པོ་ཞིག་ལ་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་འགྱུར་བ་གཏོང་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་ལ་
འདས་པའི་ལོ་ངོ་བཅུ་ཕྲག་གཅིག་ཙམ་གྱི་ནང་སྒོམ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་དཔྱད་རྩོམ་སྤེལ་ཚད་ལྡབ་བརྒྱ་ཕྲག་གི་འཕར་ཡོད།

སྒོམ་གྱི་ཕན་ཡོན།

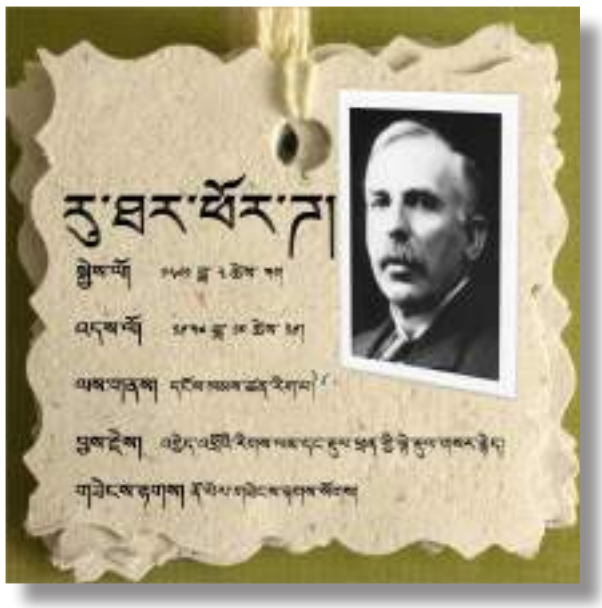

3 ཚན་རིག།

བརྟག་དཔྱད་ཀྱི་རྙེད་དོན།
འོན་ཀྱང་བརྟག་དཔྱད་དངོས་སུ་བྱེད་སྐབས་ཨལ་ཕ་རྡུལ་དེ་དག་ཕལ་ཆེ་བ་གསེར་ཤོག་གི་བརྒྱུད་ནས་ཐད་སྐྱོད་ཀྱིས་རྒྱབ་ངོས་སྤྱིན་ཤོག་ཐོག་ཕོག་ཡོད་ནའང་འགའ་ཞིག་གསེར་ཤོག་གི་བརྒྱུད་ནས་
ཐད་ཀར་ཕྱིན་པ་མ་ཡིན་པར་ཟུར་ཚད་དགུ་བཅུ་ལས་ལྷག་པའི་ཟུར་ཚད་ཐོག་འགྲོ་ལམ་ཀྱོག་ནས་འགྲོ་བ་རྙེད་ཡོད། དེ་ནི་སྐབས་དེའི་རྡུལ་ཕྲན་གྱི་དཔེ་གཟུགས་ལ་བསམ་ན་
ཡོང་ཐབས་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཡིན།

མཇུག་སྡོམ།
ཨལ་ཕ་རྡུལ་ལྟ་བུ་ནུས་ཤགས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་རྡུལ་ཞིག་ཟུར་ཚད་ཆེན་པོ་དེ་འདྲར་འགྲོ་ལམ་ཀྱོག་ནས་ཕྱིར་ལྡོག་བྱེད་པར་དེ་ལྟར་འཇུག་མཁན་གྱི་རྡུལ་དེ་ནུས་པ་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་དགོས་པས། རུ་ཐར་
ཕོར་ཌ་གིས་རྩིས་སྐོར་གྱི་ལམ་ནས་མཇུག་སྡོམ་བྱས་དོན་དུ། རྡུལ་ཕྲན་ནང་གི་ཕོ་རྡུལ་ཕལ་ཆེ་བ་རྡུལ་གྱི་དབུས་ལྟ་བུའི་གནས་གཅིག་ཏུ་ཚོགས་ནས་ཡོད་པ་དང་གནས་གཞན་ཕལ་ཆེ་བ་སྟོང་སང་ཡིན་དགོས་པ་འདུག་ཅེས་བཤད་ཡོད། རྡུལ་ཕལ་ཆེ་བ་ཚོགས་པ་དེར་ལྟེ་རྡུལ་ཞེས་མིང་བཏགས་པ་རེད།

ཁོང་ནི་སྤྱི་ལོ་༡༨༧༡ ཟླ་ལོ་ནིའུ་ཛི་ལན་ཌ་རྒྱལ་
ཁབ་ཀྱི་ལྷོ་ཕྱོགས་གླིང་ཕྲན་ཞིག་ཏུ་སྐྱེས་པ་དང་།
ཕ་མིང་ལ་ཇེམ་སི་རུ་ཐར་ཕོར་ཌ་ཟེར་བ་དང་མ་
མིང་ལ་མར་ཐ་རུ་ཐར་ཕོར་ཌ་ཟེར་གྱི་ཡོད། ཁོང་
གི་ཕ་མར་ཕྲུ་གུ་བཅུ་གཉིས་བྱུང་བ་ལས་བཞི་པ་
དེ་རུ་ཐར་ཕོར་ཌ་ཁོང་ཡིན། ཕ་མ་གཉིས་དབྱིན་
ཡུལ་ནས་གནས་སྤོ་བྱས་པའི་སྐུ་དྲག་རིགས་ཡིན་
ཡང་ཕྲུ་གུ་ཚོར་སློབ་གཉེར་དང་འཚར་ལོངས་
རྒྱུན་ལྡན་ལྟར་ཡོང་ཆེད་སྐུ་དྲག་གི་ལོངས་སྤྱོད་
དང་ཐོབ་ཐང་ལས་རིང་དུ་སྡོད་ཐབས་བྱས་ཡོད།
རང་ལོ་ཉེར་བཞིའི་སྐབས་ཕྱིར་དབྱིན་
ཡུལ་དུ་ཕེབས་ནས་སྐབས་དེའི་སྙན་གྲགས་ཅན་
གྱི་ཚན་རིག་གི་མི་སྣ་སྐུ་ཞབས་ཇེ་ཇེ་ཐོམ་སོན་
གྱི་ལམ་སྟོན་འོག་ཕྱག་ལས་གནང་འགོ་བཙུགས་
པ་དང་། དེར་ལས་དོན་སྤུས་ཚད་ལྡན་པ་བྱུང་
བས་ལས་རོགས་ཚོ་དང་ཐོམ་སོན་བཅས་ནས་

མངགས་བརྗོད་དང་ལེགས་གསོ་མཛད་
ཡོད།
ཚན་རིག་འཕེལ་རྒྱས་ཐད་
བྱས་རྗེས་ཆེ་བའི་རྒྱུ་མཚན་ལ་བརྟེན་
ནས་ཡོངས་གྲགས་ཐོག་ཁོང་ལ་ལྟེ་
རྡུལ་དངོས་རིག་གི་ཡབ་ཆེན་དམ་
པའམ་སྲོལ་གཏོད་གནང་མཁན་གྱི་
མཚན་གནས་སྤྲོད་ཀྱི་ཡོད། ཉམས་
ཞིབ་ཀྱི་ལམ་ནས་འགྱེད་འཕྲོའ་ཚེ་ཕྱེད་ ི
(Radioactive halflife) ཅེས་པའི་གོ་
དོན་གསར་གཏོད་གནང་བ་དང་འགྱེད་
འཕྲོའ་ཚེ་ཕྱེད་ཅེས་པ་ནི་འགྱེད་འཕྲོའི་ིརང་བཞིན་ཅན་གྱི་དངོས་རྫས་ཤིག་གིས་འགྱེད་
འཕྲོའ་ནུས་པའམ་འགྱེད་འཕྲོ་བྱེད་པའི་གྱེས་རྡུལ་ ིདེ་དག་བརྒྱ་ཆ་ལྔ་བཅུ་ཟད་འགྱུར་འབྱུང་བར་དུས་
ཚོད་ཇི་ཙམ་འགོར་མིན་གྱི་དོན་ཡིན། འགྱེད་འཕྲོ་
བྱེད་པའི་དངོས་རིགས་ཤིན་ཏུ་མང་ནའང་དེ་དག་
གི་ཟད་འགྱུར་བྱེད་པའི་ཚད་མི་འདྲ་བས་འགྱེད་
འཕྲོའ་ཚེ་ཕྱེད་ཀྱི་དུས་ཡུན་མི་འདྲ་བ་ཡོང་གི་ ིཡོད། དེ་བཞིན་དུ་འགྱེད་འཕྲོའ་སྐབས་རྩ་རྫས་བྱེ་ ིབྲག་ཅིག་རྩ་རྫས་གཞན་དུ་འགྱུར་བ་རྙེད་པ་དང་
འགྱེད་འཕྲོ་བྱེད་པའི་གྱེས་རྡུལ་ལ་རིགས་གཉིས་
ཡོད་པ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བ་དེར་རྗེས་སོར་ཨལ་
ཕ་དང་བི་ཊ་ཞེས་མིང་བཏགས། བྱས་རྗེས་འདི་
ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ལོ་༡༩༠༨ ལོར་ཁོང་ལ་ནོ་བེལ་
རྫས་སྦྱོར་རིག་པའི་གཟེངས་རྟགས་ཕུལ་ཡོད།
ནོ་བེལ་ཚོགས་ཆུང་ནས་གཟེངས་རྟགས་འབུལ་

རྒྱུའི་གསལ་བསྒྲགས་ནང་། “རྩ་རྫས་ཟད་འགྱུར་
དང་འགྱེད་འཕྲོའ་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་དངོས་པོའི་ིརྫས་སྦྱོར་གྱི་བྱེད་ལས་ཐད་ཁོང་གིས་ཉམས་ཞིབ་
གནང་བ་དེའི་ཆེད་དུ་ཡིན།” ཞེས་བཀོད་ཡོད།
དེ་རྗེས་ཁོང་དང་ཚན་རིག་པ་གཞན་ཞིག་ལྷན་དུ་
ཨལ་ཕ་རྡུལ་དེ་དག་ཧི་ལིམ་རྩ་རྫས་ཀྱི་གྱེས་རྡུལ་
ཡིན་པ་ཤེས་ཡོད།
དེ་ལྟར་ཡང་ཁོང་གི་མི་ཚེའི་ནང་ཚན་
རིག་གི་བྱས་རྗེས་སྙན་གྲགས་ཆེ་ཤོས་དེ་ནོ་བེལ་
གཟེངས་རྟགས་ཐོབ་པའི་རྗེས་སུ་བྱུང་བ་རེད།
སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༡ ལོར་ཁོང་གིས་གསར་གཏོད་གནང་
བའི་སྙན་གྲགས་ཅན་གྱི་བརྟག་དཔྱད་ “གསེར་
ཤོག་གི་བརྟག་དཔྱད།” ཅེས་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་
རྡུལ་ཕྲན་གྱི་དཔེ་གཟུགས་གསར་པ་ཞིག་སྲོལ་
གཏོད་བྱས་ཡོད་ལ་དེ་སྔོན་ཁོང་གི་དགེ་རྒན་
ཇེ་ཇེ་ཐོམ་སོན་ལགས་ནས་གློག་རྡུལ་རྙེད་སོན་
སྐབས་གསར་གཏོད་བྱས་པའི་རྡུལ་ཕྲན་གྱི་དཔེ་
གཟུགས་ལ་རྩ་བ་ནས་བསྒྱུར་བཅོས་གནང་ཡོད།
དེ་སྔོན་ཇེ་ཇེ་ཐོམ་སོན་ལགས་ནས་གློག་རྡུལ་
རྙེད་སོན་བྱུང་རྗེས་ཚན་རིག་པ་ཚོས་རྡུལ་ཕྲན་
དེ་བཞིན་ཕོ་རྡུལ་གྱི་བརྒྱ་མཚོ་ལྟ་བུ་ཞིག་གི་ནང་
དུ་གློག་རྡུལ་རྣམས་ངེས་མེད་གང་སར་གྲམ་ནས་
བསྡད་པ་ཞིག་ཏུ་འདོད་ཀྱི་ཡོད།
འོན་ཀྱང་རུ་ཐར་ཕོར་ཌ་གྱིས་གསེར་
ཤོག་གི་བརྟག་དཔྱད་རྗེས་རྡུལ་ཕྲན་ཞེས་པ་ཕོ་
ཁུར་མོ་ཁུར་རྣམས་ངེས་མེད་གང་སར་གྲམ་པ་
ཞིག་མ་ཡིན་པར་ཁུར་ཕལ་ཆེ་བ་རྡུལ་ཕྲན་གྱི་

དབུས་སུ་གོང་བུ་གཅིག་ཏུ་ཚོགས་ནས་གནས་
པའི་དཔེ་གཟུགས་གསར་གཏོད་བྱས་ཡོད། ཁུར་
དང་གདོས་ཚད་ཕལ་ཆེ་བ་ཚོགས་པའི་གོང་བུ་
དེར་རྡུལ་ཕྲན་གྱི་ལྟེ་རྡུལ་ཞེས་བཏགས་པ་དང་དེ་
ནས་བཟུང་ལྟེ་རྡུལ་ཅན་གྱི་རྡུལ་ཕྲན་གྱི་དཔེ་གཞི་
དར་བ་རེད། དེར་བརྟེན་ཁོ་རང་ལ་ལྟེ་རྡུལ་གསར་
རྙེད་བྱུང་མཁན་དུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།
སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༩ ལོར་ཁེམ་བི་རི་ཇ་
གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་ཡོད་པའི་ཁེ་ཝེན་
ཌི་ཤི་བརྟག་དཔྱད་ཁང་གི་འགན་འཛིན་དུ་བཀོ་
བཤག་བྱུང་བ་དང་། རྗེས་སོར་ཁོང་གི་ལམ་སྟོན་
འོག་ཚན་རིག་པ་ཇེམ་སི་ཆ་ཌ་ཝིག་ཞུ་བ་དེས་
སྤྱི་ལོ་ ༡༩༣༢ ལོར་མ་ནིང་རྡུལ་གསར་རྙེད་བྱུང་
ཡོད། མདོར་ན་ཁོང་གི་དགེ་རྒན་ཇེ་ཇེ་ཐོམ་སོན་
གྱིས་གློག་རྡུལ་རྙེད་པ་དང་། རང་ཉིད་ཀྱིས་ལྟེ་
རྡུལ་རྙེད་པ། སློབ་མ་ཆ་ཌ་ཝིག་གིས་མ་ནིང་རྡུལ་
རྙེད་པ་སོགས་ཚན་རིག་ནང་ཁོང་ཉིད་བྱས་རྗེས་
ཆེ་བ་མ་ཟད་བྱས་རྗེས་ཆེ་བའི་མི་སྣ་གཞན་མང་
པོ་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཆགས་ཡོད།
སྤྱི་ལོ་ ༡༩༣༧ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་
ཚེ་ལས་འདས་པ་དང་ཕུང་པོ་དེ་བཞིན་ད་བར་
དབྱིན་ཡུལ་གྱི་ཚན་རིག་པ་སྙན་གྲགས་ཆེ་ཤོས་
ནིའུ་ཊོན་གྱི་དུར་སའི་ཉེ་འགྲམ་དུ་སྦས་པ་རེད།
སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོར་རྩ་རྫས་ཨང་བརྒྱ་
དང་བཅུ་མེད་བཞི་པ་དེ་ཁོང་ལ་གུས་བཀུར་
མཚོན་ཆེད་ཁོང་གི་མིང་ལས་དྲངས་ཏེ་རུ་ཐེར་
ཕོར་ཌིམ་ཞེས་མིང་བཏགས།

བརྟག་དཔྱད་ཀྱི་ཡོ་ཆས།
ཨལ་ཕ་རྡུལ་སྐྲུན་ཆས་ཤིག གསེར་ཤོག ཚོར་ཆས་སྤྱིན་ཤོག་བཅས་དགོས།

བརྟག་དཔྱད་ཀྱི་སྔོན་དཔགབརྟག་དཔྱད་འདིའི་སྔོན་དུ་ཚན་རིག་པ་ཚོས་རྡུལ་ཕྲན་ཞེས་པ་གློག་ཁུར་ཕོ་མོ་གཉིས་གང་སར་ངེས་མེད་ཁྱབ་པའི་དངོས་
གཟུགས་འཇོང་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་འདོད་པ་དང་། རུ་ཐར་ཕོར་ཌ་ཡི་བརྟག་དཔྱད་འདི་མ་བྱས་པའི་སྔོན་དུ་ཨལ་ཕ་རྡུལ་དེ་དག་གསེར་
ཤོག་གི་བརྒྱུད་ནས་ཐད་སྐྱོད་ཀྱིས་རྒྱབ་ཕྱོགས་ཚོར་ཆས་སྤྱིན་ཤོག་གི་གནས་གཅིག་ཐོག་འཕོག་རྒྱུའི་ཚོད་དཔག་བྱས་པ་རེད།

བརྟག་དཔྱད་དངོས་གཞི།
བརྟག་དཔྱད་གོ་རིམ་འདིའི་ནང་དཀྱིལ་དུ་གསེར་ཤོག་ཤིན་ཏུ་སྲབ་མོ་ཞིག་དང་དེའི་མཐའ་འཁོར་ཕལ་ཆེ་བར་སྦྱིན་ཤོག་གི་རྭ་བས་སྐོར་ཡོད། ཕྱོགས་གཅིག་དེར་འཕྲུལ་ཆས་ཆུང་ངུ་ཞིག་
ཡོད་པ་དེས་དུས་ཡུན་ངེས་ཅན་རེའི་ནང་ཨལ་ཕ་རྡུལ་རེ་གཏོང་གི་ཡོད་པ་དང་། རྡུལ་དེ་དག་གསེར་ཤོག་སྲབ་མོ་དེའི་བརྒྱུད་ནས་འགྲོ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་ལ་གསེར་ཤོག་ནས་ཕྱིར་འཐོན་ནས་མཐའ་
འཁོར་གྱི་སྤྱིན་ཤོག་ཐོག་ཕོག་སྐབས་རྡུལ་དེའི་རྒྱུ་ལམ་ལ་གསེར་ཤོག་ནང་ཡོད་པའི་རྡུལ་ཕྲན་གྱིས་འགྱུར་བ་ཇི་ཙམ་བཏང་མིན་ཤེས་ཐུབ།

རུ་ཐར་ཕོར་ཌ་

གིཡི་

གསེར་ཤོག་བརྟག་

དཔྱད།

རུ་ཐར་ཕོར་ཌ་གིས་བཤད་པའི་རྡུལ་ཕྲན་གྱི་དཔེ་གཟུགས། འདིར་རྡུལ་ཕལ་ཆེ་བ་རྡུལ་ཕྲན་གྱི་དབུས་སུ་གནས་གཅིག་ཏུ་ཚོགས་པ་དང་དེའི་མཐའ་འཁོར་དུ་གློག་རྡུལ་རྣམས་གྲམ་ནས་གནས་པ་བཤད་ཡོད།

རུ་ཐར་ཕོར་ཌ་མ་བྱུང་བའི་སྔོན་དུ་ཇེ་ཇེ་ཐོམ་སོན་གྱིས་བཤད་པའི་རྡུལ་ཕྲན་གྱི་དཔེ་གཟུགས། འདིར་ཕོ་རྡུལ་དང་གློག་རྡུལ་ཐ་དག་རྡུལ་ཕྲན་ནང་གནས་ངེས་མེད་དུ་གྲམ་ནས་གནས་ཡོད།

ཚན་རིག། 4

སྣང་སྲིད་རིག་པ་དང་རྣམ་ཤེས།
ཤེས་རྟོགས་དང་ལག་ལེན།
ཡང་ནུབ་ཕྱོགས་ཚན་རིག་པ་དང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་མཁས་དབང་རྣམ་པའི་དབར་བསམ་ཚུལ་བརྗེ་རེས་ཆེད་ཉིན་གསུམ་གྱི་བགྲོ་གླེང་འཚོགས་འདུ་ཞིག་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༡༥ ནས་ ༡༧ བར་ཌེ་ར་ཌུན་སྨིན་གྲོལ་གླིང་དགོན་དུ་གོ་སྒྲིག་ཞུ་རྒྱུ་དང་། ཚོགས་འདུའི་སྐབས་ཨ་རི་ནས་ཕེབས་པའི་ཚན་རིག་མཁས་དབང་བཞི་དང་། རྒྱ་གར་ནང་ནས་ཕེབས་པའི་ཚན་རིག་མཁས་དབང་གསུམ། དེ་བཞིན་ནང་ཆོས་ཐོག་བོད་པའི་མཁས་དབང་གསུམ་དང་བོད་ལུགས་གསོ་རིག་མཁས་དབང་གཅིག་བཅས་ནས་གཏམ་བཤད་དང་བགྲོ་གླེང་གནང་རྒྱུ། ཚོགས་འདུའི་རིང་གོང་གསལ་ཟབ་སྦྱོང་གཉིས་ནང་ཚོགས་བཅར་དུ་ཕེབས་པའི་གྲྭ་བཙུན་རྣམས་དང་དེ་མིན་ཚོགས་འདུའི་ཆེད་མགྲོན་འབོད་བྱས་པའི་ཚོགས་བཅར་བ་རྣམས་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་རྒྱུ་དང། ཚོགས་ཁང་ནང་དེ་མིན་ལྷག་འཕྲོས་ས་དམིགས་ཇི་ཙམ་ཡོད་པ་ཟུར་ཉན་མཁན་ཚོར་མིང་ཐོ་འབྱོར་རིམ་བཞིན་ས་དམིགས་འབུལ་རྒྱུ་ལགས་ན་ཟུར་ཉན་ས་དམིགས་དགོས་ངེས་ཅན་ཚོས་དཔེ་མཛོད་ཁ་བྱང་ཐོག་འབྲེལ་བ་གནང་སྐྱོང་ཡོང་བ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན། ཟུར་ཉན་གནང་མཁན་ཚོའི་སྡོད་གནས་དང་ཞལ་ལག་སོགས་དོ་བདག་རང་ཉིད་ནས་གོ་སྒྲིག་དགོས་པ་ལས་བགྲོ་གླེང་གོ་སྒྲིག་ཚོགས་ཆུང་ནས་གོ་སྒྲིག་མེད།

ཚན་རིག་སྣེ་ཁྲིད་ཟབ་སྦྱོང་།

བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་གོ་སྒྲིག་བྱེད་བཞིན་པའི་ཚན་རིག་སྣེ་ཁྲིད་སྡེ་ཚན་གཉིས་པའི་ཟབ་སྦྱོང་ཐེངས་བཞི་པ་དེ་བཞིན་སྤྱི་ལོ་
༢༠༡༣ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༢༧ ནས་ཟླ་ ༡༡ པའི་ཚེས་༢༢ བར་བདུན་གསུམ་རིང་ཌེ་ར་ཌུན་ས་གནས་སུ་ཡོད་པའི་སྨིན་གྲོལ་གླིང་དགོན་པར་
གོ་སྒྲིག་ཞུ་རྒྱུ་དང་སློབ་ཁྲིད་ཆེད་ཨ་རིའི་སི་མི་ཐི་སོ་ནན་ Smithsonian དང་། ཨེ་རི་ཛོ་ན་གཙུག་ལག་ཁང། ཝ་ཤིན་ཊོན་མངའ་སྡེའི་
གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་བཅས་ནས་ཁྱོན་དགེ་རྒན་ལྔས་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་རྒྱུ་དང་། ཐེངས་འདིའི་ཟབ་སྦྱོང་སྐབས་དེ་སྔོན་ཟབ་སྦྱོང་སྔོན་མ་
རྣམས་ཀྱི་སྐབས་འཆར་འགོད་དང་འབྲི་རྩོམ་བྱས་པའི་འགྲེམས་སྟོན་གྱི་ཡིག་ཆ་དང་རི་མོ་རྣམས་མཐའ་མའི་བཅོས་སྒྲིག་བྱེད་རྒྱུ་དང་། དེ་
མིན་འབྲེལ་ཡོད་སློབ་ཚན་འགའ་ཞིག་སྐོར་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་རྒྱུ་བཅས་ཆགས་ཡོད། དེར་བརྟེན་འབྲེལ་ཡོད་གྲྭ་བཙུན་རྣམས་སྤྱི་ལོ་༢༠༡༣ ཟླ་
༡༠ ཚེས་༢༦ ཉིན་རྒྱབ་ཆུ་ཚོད་༥ འགྱངས་མེད་ས་གནས་སུ་ངོ་འབྱོར་ཐུབ་པ་བྱེད་དགོས།

སློབ་ཐོན་ཚན་རིག་ངོ་སྤྲོད་ལས་གཞི།
དེ་སྔོན་ནས་དུས་ཚོད་ནམ་བྱུང་ལ་འདི་ག་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་གདན་ས་ཁག་ནས་ནང་ཆོས་སློབ་གཉེར་བྱས་ཟིན་གྱི་དགེ་བཤེས་དང་མཁན་པོ་ཚོར་ཟླ་བ་གཅིག་རིང་ཚན་རིག་གི་རྨང་གཞིའི་འགྲོ་ལུགས་ངོ་སྤྲོད་བྱེད་པའི་ལས་གཞི་ཞིག་གོ་སྒྲིག་བྱེད་མུས་བཞིན་འདི་ལོ་ ༢༠༡༣ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་༢༢ ནས་ཟླ་ ༡༡ པའི་ཚེས་ ༢༢ བར་ཌེ་ར་ཌུན་སྨིན་གྲོལ་གླིང་དགོན་དུ་སླར་ཡང་ཟླ་བ་གཅིག་རིང་ཚན་རིག་སྤྱིའི་འགྲོ་ལུགས་ངོ་སྤྲོད་ཀྱི་ཟབ་སྦྱོང་གཉིས་པ་ཞིག་གོ་སྒྲིག་ཞུ་རྒྱུ་དང་། ཟབ་སྦྱོང་ནང་རིས་མེད་ཆོས་བརྒྱུད་ཁག་གི་དགོན་སྡེ་གང་མང་ནས་ཚོགས་བཅར་བ་མཉམ་བཞུགས་ཐུབ་ཆེད་རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་གྱི་ནང་མཚན་ཉིད་སློབ་གཉེར་ཡོད་པའི་དགོན་སྡེ་སོ་སོར་སློབ་གཉེར་བའི་གྲངས་འབོར་དང་བསྟུན་ཏེ་ས་དམིགས་འབུལ་རྒྱུ་དང་དགོན་པའི་འཛིན་སྐྱོང་ནས་ཚོགས་བཅར་བ་འདེམས་སྒྲུག་ཡོང་བའི་ཡིག་ཐོག་རེ་བསྐུལ་ཞུས་ཟིན་པ་ཡིན། དེར་བརྟེན་ཟབ་སྦྱོང་བཅར་བློ་ཡོད་རིགས་ཚོས་འབྲེལ་ཡོད་དགོན་པའི་འཛིན་སྐྱོང་སོ་སོར་འབྲེལ་བ་གནང་སྐྱོང་ཡོང་བ་ཞུ།

ཚན་རིག

Tshen-Rig (Science Deptt)
Library Of Tibetan Works &Archives
Gangchen kyishong,
Dharamsala -176215.
(H.P.) INDIA.
Phone: +91-9218422467 Email:science@ltwa.net,
Visit us at: www.ltwa.net
For subscribtions, inquiries, submissions kindly contact us at
the above address.

སློབ་སྟོན་པ།
དགེ་བཤེས་ལྷག་རྡོར།
ན་ག་སངས་རྒྱས་བསྟན་དར།
རྩོམ་སྒྲིག་པ།
རྩོམ་སྒྲིག་ལས་རོགས།

ཀརྨ་ཐུབ་བསྟན།

བསྟན་འཛིན་དཔལ་སྒྲོན།

གནོན་ཤུགས།

༡

༢

༥

༤

༣

གང་འབྱུང་གི་རེད་དམ།
ལྕགས་ཀྲིན་གློ་བུར་དུ་རྡིབ་ཀྱི་རེད། ཕོར་བའི་ནང་
གི་ཆུ་གྲང་མོ་འགའ་ཞིག་ལྕགས་ཀྲིན་ཁ་ནས་ཡར་འཛུལ་
སྲིད་ཀྱང་རིང་མིན་ལྕགས་ཀྲིན་རྡིབ་འགྲོ་ཡི་
རེད།

ཅིའི་ཕྱིར།
• ལྕགས་ཀྲིན་ཐབ་ཐོག་འཇོག་སྐབས་ཆུ་ཁོལ་འཇུག་ཡོད།
• ཆུ་རླངས་ཚ་བོ་དེས་ལྕགས་ཀྲིན་ནང་ཡོད་པའི་རླུང་
གྲང་མོ་དག་ལྕགས་ཀྲིན་ནས་ཕྱིར་འབུད་བྱས་ཡོད།
• དེ་རྗེས་ལྕགས་ཀྲིན་དེ་རླངས་པ་ཚ་བོའ་ཁེངས་ནས་ཡོད་པ་དང་གློ་བུར་དུ་མགོ་མཇུག་ ིསློག་ནས་ཆུ་གྲང་མོའ་ནང་འཇུག་སྐབས་ལྕགས་ཀྲིན་ནང་ཡོད་པའི་ཆུ་རླངས་གློ་བུར་དུ་ ིགྲངས་མོར་གྱུར་བ་རེད།
• རླངས་པ་གྲང་མོ་འགྱུར་སྐབས་ཆུ་རྡུལ་གྱི་ངོ་བོར་ཕྱོགས་སུ་འདུ་བ་དང་ལྕགས་ཀྲིན་ནང་
རླུང་ཉུང་བས་ཕྱིའི་རླུང་ཁམས་ཀྱི་གནོན་ཤགས་འོག་ལྕགས་ཀྲིན་གློ་བུར་དུ་རྡིབ་པ་རེད།

ཧ་ཡང་གི་ཀྲིན་ཞིག་རུལ་ཟད་འགྲོ་བར་ལོ་ཇི་ཙམ་འགོར་རམ།
ཧ་ཡང་གི་ཀྲིན་ཞིག་རུལ་ཟད་འགྲོ་བར་ལོ་ལྔ་བརྒྱ་ལྷག་འགོར་གྱི་ཡོད། དེས་ན་ཀྲིན་ཁོག་རིགས་ཁོར་ཡུག་ནང་གང་བྱུང་གཡུག་མི་ཉན།

ཕོར་བ་ཆེ་བ་ཞིག་གི་ནང་ཆུ་གྲང་མོ་མ་ཁེངས་ཙམ་བླུག་དགོས།

དེ་རྗེས་ཀོ་ལ་ལྕགས་ཀྲིན་སྟོང་པ་ཞིག་གི་ནང་ཆུ་ཐུར་མ་
གང་བླུགས།

ཐབ་དང་ཡང་ལཱ་གང་རུང་སྟེང་ལྕགས་ཀྲིན་ནང་གི་ཆུ་ཁོལ་འཇུག་
དགོས། ལག་པ་མི་ཚིགས་པའི་ཆེད་མེ་སྐམ་བེད་སྤྱོད་བྱོས།

ཆུ་ཁོལ་སྐབས་ལྕགས་ཀྲིན་ནང་ནས་རླངས་པ་ཕྱིར་ཐོན་གྱི་རེད།
སྐར་ཆ་སུམ་ཅུའི་རིང་དེ་ལྟར་ཁོལ་འཇུག་དགོས།

དེ་རྗེས་ལྕགས་ཀྲིན་དེ་ཆུ་གྲང་ཡོད་པའི་ཕོར་བའི་ནང་མགོ་ཞབས་
སློག་དགོས། ལྕགས་ཀྲིན་གྱི་ཁ་ཆུ་ནང་ནུབ་ཙམ་འཛིན་དགོས།